

Uit de nalatenschap van Andreas Burnier. Datering: halverwege jaren negentig

Ballingschap

Wat gebeurde er toen mijn ballingschap ten einde was? Ik beschouw het hele leven als een ballingschap uit een betere of in elk geval lichtere wereld. ‘De Wolkenkinderen’ heette mijn meest geliefde kinderboek. Naar de sterren keek ik met weemoedige wanhoop in de koele jaren tussen tien en twaalf. Wiskunde en natuurkunde probeerde ik mijzelf te leren, opdat ik de astronomieboeken, de kosmologie, de modernste theoretische natuurkunde zou kunnen begrijpen die zo dicht tot de raadsels van tijd, ruimte en causaliteit lijkt te zijn genaderd. Bodem jungiaanse analytische psychologie, Tibetaans boeddhisme of mystiek soms kortere en zinvoller wegen naar begrip van wat ons hier overkomt in de luttele tientallen jaren tussen geboorte en dood, die voor velen zo zwaar zijn? Ik was niet te beroerd mij erin te verdiepen. Jaren besteedde ik aan de gewone intellectuele scholing van onze tijd: gymnasium, universitaire studie met veel er omheen lezen. Omdat ik het gevoel had daarna minder te weten dan ooit tevoren, ging ik andere wegen volgen: geen alfa- wetenschap maar zelfstudie in exacte vakken; geen wetenschap maar kunst; geen kunst maar religie. Geen westerse mystiek maar oosterse; vervolgens geen oosterse mystiek maar de verborgen wortels van onze westerse cultuur: gnosis en kabbala. Alle wegen had ik, zover als mijn tijd en talenten toelieten, begaan. Ik kon nu dingen benoemen die voor anderen vaag en verwarrend blijven. Ik had ‘mijn gedachten geordend’.

Maar zoals je in ‘het leven, een droom’ zoals Pedro Calderón de la Barca zijn beroemdste toneelstuk noemde, nogmaals vele dromen kunt dromen, zo kun je ook in ‘het leven, een gevangenschap’ (Plato; Plotinus) heel wel nog eens in een concrete gevangenis terecht komen. En in ‘het leven, een doorreis’ (Van Gogh) of ‘het leven, een ballingschap’ kunnen je wederom grote reizen en verbanningen overkomen. Mijn verbanning was, dat ik vele jaren lang moest leven en werken temidden van vreemden. Geen boosaardige vreemden, op de enkele uitzondering na, maar innerlijk en in hun gedrag totaal andere wezens dan waartoe ik behoor. Mensen die praten met accenten die in mijn oor primitief en provinciaal klinken (zoals mijn accent hen waarschijnlijk hautain en hoogmoedig zal lijken); mensen die bier drinken in plaats van wijn; mensen die houden van sigarenstank, carnaval en voetbal; mensen die humor bedrijven op een manier die de

mijne niet is en die mijn ironie en zelfspot niet kunnen begrijpen. Ik leerde af grappen te maken, omdat dat onvermijdelijk tot misverstanden leidde. Ik leerde zwijgen. Ik leerde niets te verwachten van mijn omgeving: geen herkenning, geen warmte, geen begrip. Ik leerde mijzelf om te accepteren dat je soms decennia lang in totale afzondering van geestverwanten moet leven, ver van de bewoonde wereld, in een omgeving waar 'niemand' woont; waar de huizen zijn volgestouwd met zware meubelen: erfstukken die ruiken naar een christelijk, godvruchtig leven, met veel drank, lichamelijke en geestelijke terreur tegen vrouwen en kinderen sinds generaties, veel hypocrisie en veel geld..

Toen kwam de bevrijding. Even onverwacht als ik in deze ballingschap was geraakt, hield zij op. Een korte aanloop waren de vijftien maanden dat ik in een retraite-oord voor geleerden had mogen werken in het vrije westen, zoals ik de kuststrook van Nederland noemde. Korte aanlopen waren ook de internationale reizen die ik kon maken, soms drie, vier maanden tot aan de westkust van de Verenigde Staten. Maar de echte bevrijding kwam na mijn definitieve vertrek uit het gebied waar ik 'prettig had gewerkt', beleefd en welwillend tot zeer vriendelijk was bejegend. Waar ik comfortabel had geleefd, de maatschappelijke verplichtingen van een volwassene had vervuld. Ik kon nu verhuizen naar de kleine, smerige, verloederde en gevaarlijke hoofdstad van Nederland, en ik kon mijn geluk niet op.